

**Sooniste maardla Sooniste turbatootmisala
maavara kaevandamise loa muutmise ja
pikendamise taotlusele keskkonnamõju
hindamise algatamata jätmine**

Osaühing KEKKILÄ EESTI (registrikood: 10980212, aadress Pärnu maakond, Pärnu linn, Pärnu linn, Papiniidu tn 5-Büroomaja 1, 80010) esitas Keskkonnaametile maavara kaevandamise loa nr HARM-070 muutmise ja pikendamise taotluse (edaspidi *kaevandamisloa*) (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 29.10.2018 numbriga 12-2/18/17575).

Osaühingule KEKKILÄ EESTI on antud 01.07.2015 kaevandamisluba nr HARM-070. Kaevandamisluba on ümberregistreeritud Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni juhataja 10.01.2013 korraldusega nr HJR 1-15/13/14.

KeHJS § 3 lõike 1 punkti 1 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju.

KeHJS § 11 lõike 2 kohaselt otsustaja vaatab tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse keskkonnamõju hindamise (edaspidi *KMH*) algatamise või algatamata jätmise kohta KeHJS § 6 lõikes 2 nimetatud valdkondade tegevuse ja KeHJS § 6 lõikes 2¹ viidatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul, kuid hiljemalt 90. päeval pärast KeHJS § 6¹ lõikes 1 loetletud teabe saamist. KeHJS § 9 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja, maapõueseaduse § 48 kohaselt annab maavara kaevandamiseks keskkonnamõju (edaspidi *kaevandamisluba*) Keskkonnaameti, seega on Keskkonnaamet otsustajaks KeHJS tähenduses.

KeHJS § 6 lõike 2 punkti 2, § 6¹ lõike 3, § 11 lõigete 2 ja 4 ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 3 punkti 11 kohaselt peab loa andja andma eelhindangu selle kohta, kas turba kaevandamine kuni 150 hektari suurusel alal on olulise keskkonnamõjuga tegevus ning kaaluma KMH algatamise vajalikkust.

KeHJS § 11 lõike 2³ järgi KMH vajalikkus otsustatakse, lähtudes eelhindangust (vt ptk I) ja asjaomase asutuse seisukohast (seisukohad ning selgitused nendega arvestamise või arvestamata jätmise kohta, vt ptk II). KeHJS § 11 lg 4 kohaselt, kui kavandatava tegevuse KMH algatamise või algatamata jätmise otsus tehakse KeHJS § 6 lg 2 või 2¹ alusel, lisatakse otsusele eelhindang.

Sooniste ja Sooniste II turbatootmisaladel on 2013 hinnatud kuivendamise ja kuivendusvete ärajuhtimisega kaasnevat keskkonnamõju tööga „Harju maakonna Nissi valla Sooniste ja Sooniste II turbatootmisalade kuivendamise ja kuivendusvete ärajuhtimisega kaasneva

keskkonnamõju hindamise (edaspidi *KMH*) aruanne“ (koostaja OÜ Inseneribüroo STEIGER, töö nr 12/0965). *KMH* tööga on hinnatud kuivendusmõju ulatust, kuivendusvee kvaliteeti võrreldes eesvoolu veega, tootmisest tekkivat mürataset, tolmu kontsentratsioone välisõhus, jäätmete teket ning tule ja keskkonnaavarii ohtu. Keskkonnaamet on *KMH* aruande heaks kiitnud 15.01.2014 kirjaga nr HJR 6-7/14/20739-13. Antud *KMH* eelhinnangus kasutatakse nimetatud *KMH* aruandes toodut informatsiooni peamistest mõjuteguritest ja nende ulatusest.

I. EELHINNANG

Keskkonnaamet koostab eelhinnangu, et veenduda, kas *KMH* on läbi viidud piisavas mahus selleks, et muuta Sooniste turbatootmisala kaevandamise luba.

KeHJS § 6¹ lõike 3 järgi Keskkonnaamet annab eelhinnangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust. Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lõike 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“ (edaspidi *määrus nr 31*).

1. Kavandatav tegevus

Osühing KEKKILÄ EESTI on antud 01.07.2015 kaevandamisluba nr HARM-070. Kaevandamisluba on ümberregistreeritud Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni juhataja 10.01.2013 korraldusega nr HJR 1-15/13/14.

Osühing KEKKILÄ EESTI taotleb Sooniste maardla Sooniste turbatootmisala kaevandamisloa HARM-070 muutmist ja pikendamist 30 aasta võrra.

Sooniste turbatootmisala hõlmab Sooniste turbamaardla maavara plokkide 1aT (vähelagunenud turvas) ja 2aT (hästilagunenud turvas). Taotletava Sooniste turbatootmisala mäeeraldise teenindusmaa pindala on 130,78 ha (sh mäeeraldise pindala 98,93ha). Võrreldes hetkel kehtiva teenindusmaa piiriga on taotletava mäeeraldise teenindusmaa piiri korrigeeritud vastavaks kinnistu Sooniste turbatootmisala (katastritunnusega 51801:002:0260) piiridele.

Sooniste turbatootmisala maavara kaevandamise luba taotletakse 30 aastaks maksimaalse kaevandamise aastamääraga 10 tuhat t. Antud kaevandamise mahuga ammendub Sooniste turbatootmisala 40 aastaga. Arvestades lisaks tootmisala korrastamistööde ajakulu võib eeldada, et Sooniste turbatootmisala eksploateerimisaeg on ~45 aastat, seega tuleb kaevandamisloa kehtivusaega vähemalt ühe korra veel pikendada.

Sooniste turbamaardlas on kaevandatud turvast alates 1960-ndatest aastatest. Käesolevaks ajaks on kogu mäeeraldise ulatuses kaevandamise ettevalmistustööd tehtud – mets raadatud, sugekiht eemaldatud, kuivendusvõrk ja teenindusteed rajatud. Edasise tootmisala tööaja jooksul jätkatakse vaid olemasoleva taristu hooldamist ja vajadusel tehakse rekonstrueerimistöid.

Turba tootmist jätkatakse Sooniste turbatootmisalal kasutades senist tehnoloogiat, freesmeetodit. Freesmeetodi kaevandamise tootlikkus sõltub kaevandatava turbalasundi kuivamistingimustest ja kvaliteedist. Vähelagunenud turba puhul on freesitava kihi paksus keskmiselt 15-20 mm, hästilagunenud turba korral keskmiselt 10 mm ühes tsükli. Tootmistsükkel koosneb turbakihi freesimisest õhukeste kihtidena, freesitud turba pööramisest, vallitamisest, kogumisest ja aunatamisest. Turvas aunatakse tootmisväljaku otstes. Turvas aunatakse vastavalt vajadusele, tavaliselt 2-3 tsükli järel. Aunade kõrgus ja turba aunas

olemise aeg sõltub toodangu nõuetest. Pärast kogutud turba aunatamist laaditakse ekskavaatoriga turvas veoautodele ja selle transportimine substraadi tsehhi või tarbijatele.

Kaevandamine toimub tsükliliselt. Freesturba tootmisel loetakse tootmisperioodiks ajavahemikku mai keskelt kuni augusti lõpuni. Jämedalt arvestades on hooaja pikkuseks ~100 päeva.

Turba tootmisel lasundist välja tulevad kändud korjatakse kokku, kuivatatakse hunnikutes kuni 3 aastat ja realiseeritakse töötlemata küttepuiduna või kasutatakse olemasoleva taristu hooldamiseks.

Sooniste turbatootmisalal väljaehitatud kuivendusvõrk koosneb ~21 m vahemaa tagant paiknevatest lahtisest kuivenduskraavitusel ja sellega risti olevatest kogujakraavidest. Kuivendusvesi koguneb esmalt kuivenduskraavidesse, kust see voolab kogujakraavidesse. Turbatootmisaladelt kuivendusvete ärajuhtimine toimub nelja väljalasu kaudu läbi settebasseinide ja Turba peakraavi Ellamaa ojasse. Settetiikides eraldatakse suurem osa turba heljumist ja viiakse veekvaliteet seadusega vastavasse piirnormi. Settetiigid on ehitatud nii, et sealt läbi voolava vee voolukiiruseks on tagatud $\leq 1,5$ cm/s.

Turba kaevandamise tootmisprotsessis kaevandamise jäätmeid ei teki.

2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

Sooniste turbatootmisala asub Harju maakonnas Saue vallas riigile kuuluval katastriüksusel Sooniste turbatootmisala (katastritunnusega 51801:002:0260).

Taotletava Sooniste turbatootmisala mäeeraldise pindala on 98,93 ha ja mäeeraldise teenindusmaa pindala 130,78 ha. Seisuga 30.09.2018 on taotletava mäeeraldise piires vähelagunenud turba aktiivne tarbevaru 45,778 tuh m³, millest kaevandatav on 45,778 tuh m³ ja hästilagunenud turba aktiivne tarbevaru on 387,64 tuh m³, milles kaevandatav on 352 tuh m³. Maavara kaevandamise keskmine aastamäär on 10 tuh m³.

Taotletav mäeeraldis kattub täielikult Sooniste turbamaardla (registrikaart nr 0123) hästilagunenud turba aktiivse tarbevaru 2 plokiga ning vähelagunenud turba aktiivse tarbevaru 1 plokiga.

Taotletav mäeeraldis kattub peaaegu täielikult kehtiva maavara kaevandamisloaga mäeeraldisega Sooniste turbatootmisala (loa nr HARM-070), loa omaja Osühing KEKKILÄ EESTI), hõlmates seda osaliselt. Taotletava mäeeraldise teenindusmaa kattub peaaegu täielikult kehtiva kaevandamisloaga mäeeraldise Sooniste turbatootmisala teenindusmaaga, hõlmates seda osaliselt.

Taotletava mäeeraldise teenindusmaa kattub idaosas kuni 1,2 m ulatuses maaparandussüsteemiga, mille kood maaparandussüsteemide registris on 51104840020020001. Taotluses on selgitatud, et maaparandushoiualaga kattuv osas kaevandamist ei toimu ning maaparandussüsteemi toimimist ei mõjutata.

Taotletava mäeeraldise teenindusmaa põhjaosas asub kuni 10 ha pindalaga veekogu Sooniste karjäär (keskkonnaregistri kood VEE2040350; veekaitsevöönd 1 m, kalda piiranguvöönd 50 m), mille kalda piiranguvööndiga on taotletava mäeeraldise põhjaosal kattumine kuni 7 m ulatuses. Taotluses on selgitatud, et Sooniste karjääri järv on tekkinud kaevandamise tõttu ning

seetõttu ei ole kalda piiranguvööndis keelatud maavara kaevandamine ning mootorsõidukiga sõitmine. Täiendavalt on taotluses selgitatud, et kalda piiranguvööndiga kattuv asümmeetrilise teenindusmaa osas ei tehta tegevusi, mis on looduskaitseaduse § 37 lg 2 p 1-3 keelatud.

Taotletava asümmeetrilise teenindusmaa põhjaosas asub puurkaev (keskkonnaregistri kood PRK0057383) ning selle piiranguvöönd (10 m). Taotluses on selgitatud, et puurkaevu piiranguvööndiga kattuv asümmeetrilise teenindusmaa osas töid ei teostata.

Tootmisalalt väljajuhitaval kuivendusveel on mõju eesvooludele, see mõju on kõikide eelduste kohaselt minimaalne. Sooniste turbatootmisala kuivendusvett puhastatakse heljumist settebasseinides, misjärel heljumist puhastatud vesi juhitakse eesvoolu. Selleks otstarbeks on arendaja rajanud tootmisalale kuivendussüsteemi koos settetiikidega. Arendaja on läbi viinud kuivendusvee seire, mille tulemustest nähtub, et keskmine äravoolu hulk on 2006 -2012 aasta andmetel 190 m³/d, keskmine lämmastiku sisaldus 2,4 mg/l, keskmine fosfori sisaldus 0,1 mg/l ja heljum 24,7 mg/l.

Osaühingule KEKKILÄ EESTI on antud vee erikasutusluba L.VV/325227 (kehtivusega kuni 11.12.2019) Sooniste turbatootmisala kuivendamise ja kuivendusvete ärajuhtimiseks Ellamaa oja ja Turba peakraavi. Vee erikasutusloas on määratud lubatud vooluhulgad ja saasteainete suurimad lubatud sisaldused väljalaskudes ning seire vajadus.

Tootmisalade kuivendamine mõjutab pinnasevee režiimi hinnanguliselt 150 m raadiuses asümmeetrilise piirilt. Seejuures ei ulatu mõju Kohatu loodusalani ega metsise püsielupaigani. Kavandatav tegevus ei avalda mõju põhjaveele. Tootmistegevus toimub ülalpool kaitstavat veepidet ja kraavitus ei riku veepideme terviklikkust. Puudub mõju nii piirkonna salvkaevudele kui ka sügavamatele puurkaevudele.

Turba kaevandamisel kasutatav tehnika põhjustab müra, mis on analoogne põlluharimisel kaasneva müraga. Ülenormatiivse mürataseme leviku kaugus tootmisalast sõltub kasutatavast tehnoloogiast, tööprotsessist, masinate ja seadmete paiknemisest, nende tehnilisest korrasolekust jne. KMH aruandes on jõutud järeldusele, et ülenormatiivne müratase jõuab asümmeetrilise piirist maksimaalselt 400 m kaugusele. ning võib väita, et saadud tulemused on konservatiivsed, sest tootmisala piirab osaliselt mets, mis takistab mõningal määral müra levikut. Kuna lähim Lehatuküla majapidamine jääb ~1 km kaugusele asümmeetrilise lääne piirist, sumbub ülenormatiivne osa müratasemest enne majapidamiseni jõudmist.

KMH aruandes on selgitatud, et olenevalt ilmastikutingimustes levib turbatolm 0,4-5,0 km kaugusele tootmisalast, samas kui ülenormatiivne tolmu- ja saasteainete kontsentratsioon levib kõigest kuni 100 m kaugusele. Arvestades, et lähimad Lehatuküla majapidamised jäävad tootmisalast ~1 km kaugusel, ei ole ülenormatiivsete tasemete jõudmine nendeni tavapärastel ilmastikutingimustel reaalne. See aga ei välista ekstreemumeid ehk suured tuulekiirused, pikaäegne põud, madal õhuniiskus, kus ülenormatiivsed tolmu- ja saasteainete kontsentratsioonid leivad kaugemale.

Lisaks tootmisväljakutel toimuvale põhjustab müra ja tolmu levikut ka materjali väljavedu. Kuna kaevandamisel ja transportimisel tekkiva tolmu ja muu õhureostuse tase ei tohi ületada ette nähtud norme, siis ei esine ohtu inimeste tervisele. Kavandatava tegevusega kaasneva materjali väljaveoks uusi teid ei rajata, seega müraallikaid juurde ei teki. Ka ei suurene olemasoleval väljaveoteel liiklusintensiivsused, kuna luba taotletakse tegevuse jätkamiseks endises ulatuses ja mahtudes. Turba väljaveoks tootmisalalt kasutatava tee ääres majapidamisi ei ole, lähim Loigu majapidamine Ellamaa-Lehetu kõrvalmaantee ääres on metsasaluga eraldatud ja jääb teest ~80 m kaugusele.

On oluline märkida, et avaliku informatsiooni kohaselt ei ole laekunud kaebusi Sooniste turbatootmisala kohta seoses müra- ja tolmuhäiringutega. Juhul kui tekivad kaebused seoses ülenormatiivse müra ja tolmu levikuga väljapoole mäeeraldise teenindusmaa piire, on loa taotleja valmis kasutusele võtma leevendusmeetmeid.

Keskkonnaavariid võivad tekkida mõne töötava masina lekete korral. Pinnasesse sattunud õlid või määrdeained võivad sattuda pinnasevette, liikudes edasi mööda kuivenduskraave läbi settetiigi eesvoolu. Vältimaks nende eesvoolu jõudmist tuleb leke võimalikult operatiivselt kokku koguda ning toimetada edasi jäätmete käitlemisega tegelevasse ettevõttesse vastavalt jäätmeseadusele.

Turvast toodetakse kuival ja soojal aastaajal, seetõttu on üks võimalik keskkonnaoht põleng. Põlengu tekitajateks on turba isesüttimine, inimeste hooletus, heitgaaside väljalasketorudest lenduvad sädemed või väljalasketorudel isesüttinud turbatolm. Vältimaks tuleohtu on vaja kinni pidada majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusest „Kaevandamise ja kaeveõhne teisese kasutamise ohtu nõuded“. Oluline on, et põleng, kui see peaks tekkima, ei leviks kiirelt välja ja saaks tootmisalal lokaliseeritud. Samaväärseks ohuks tootmisaladele on võimalikud metsapõlengud, mida ei tohi tootmisalale levida lasta. Tuleohtu minimeerimiseks peavad kõik tootmisalad olema varustatud piisava hulga tuletõrje veevõtu kohtade ja kustutusseadmetega.

Hetkel kehtivas Sooniste turbatootmisala kaevandamisloas HARM-070 on määratud kaevandatud maa korrastamise suunaks soo taastamine. Ka läbiviidud KMH käigus on antud tulenevalt veeressursside kaitsest kui ka loodusliku mitmekesisuse säilitamise ja taastamise vajadusest soovitus Sooniste turbatootmisalal kaevandamise järgselt luua tingimused taassoostumiseks.

Kavandatav tegevus ei avalda ebasoodsat mõju piirkonna keskkonnaseisundile ega inimeste heaolule, tervisele ja varale.

Valguse, soojuste, kiirguse ja lõhna reostust kaevandustegevusest ümbruskonnale ei kaasne.

Tegevuse seisukohast asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide oht puudub.

Teadaolevalt puuduvad mäeeraldise mõjupiirkonnas alad, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada.

3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele

Kavandatav tegevuskoht ei asu kaitsealadel ega Natura 2000 võrgustiku alal ning kavandatava tegevusega ei mõjutata eeldatavalt kaitsealasid ega Natura 2000 võrgustiku ala.

Kaevandamine ei tekitata normatiivse ületavat õhusaastet ega müra, kasutatakse tehniliselt korras masinaid ja seadmeid. Üle normatiivse tolmu ja müra tekkimise korral võtab arendaja kasutusele leevendusmeetmed (teede niisutamine, veoautode koormate katmine, müratõkkevalli rajamine).

Mäeeraldisel on osaliselt looduslik maastik hävinud, kuid see on kvalitatiivselt hiljem taastatav maa- ala korrastamisega.

Vältimaks kaevandamisel kütuse ja õli pinnasesse ja vette sattumist, peab seadmete ja masinate tankimine ja remont toimuma selleks ettenähtud teenindusplatsil.

Kaevandamisega ei mõjutata olemasolevat veerežiimi, ei reostata ega võeta põhjavett.

Negatiivne lisamõju maastikuilmele puudub.

Kumulatiivset mõju ei ole. Piiriülest (riigipiiriülest) mõju ei ole.

Kokkuvõttes on otsustajal tegevusloa andmiseks piisavalt teavet ja otsustaja hinnangul on Sooniste turbatootmisalal kaevandamise jätkamine võimalik.

4. Eelhinnangu järeldus

Eelhindamise tulemusena järeldab Keskkonnaamet, et kavandataval tegevusel puudub oluline keskkonnamõju, kuna:

1. kavandatav tegevuskoht ja selle mõjuala ei asu kaitsealadel ega Natura 2000 võrgustiku alal ning kavandatava kaevandamisega ei mõjutata kaitsealasid ega Natura 2000 võrgustiku alasid;
2. eelhindamise tulemusena selgus, et kaevandamisega ei ületata piirmäärasid müra ja õhusaaste osas;
3. eelhindamise tulemusena selgus, et kaevandamine ei mõjuta põhjavee režiimi;
4. eelhindamise tulemusena selgus, et KMH Sooniste turbatootmisalal oli tehtud sellises mahus, et puudub vajadus täiendava KMH tegemiseks Sooniste turbatootmisala mäeeraldise kaevandamisloa muutmiseks.

KeHJS § 11 lg 81 kohaselt, KMH algatamata jätmise otsus peab muu hulgas sisaldama asjakohaseid KeHJS § 61 lg 1 p 6 alusel esitatud kavandatava tegevuse erisusi või keskkonnameetmeid muidu ilmnedava võiva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või ennetamiseks. Määruse nr 31 § 5 lg 2 kohaselt, kui eelhinnangu järelduseks on kavandatava tegevuse KMH algatamata jätmise, esitatakse eelhinnangus põhjendatud juhul ettepanekud vajalikeks keskkonnameetmeteks. Antud juhul puudub vajadus kavandatava tegevuse erisuste või keskkonnameetmete seadmiseks.

II. MENETLUSOSALISTE ÄRAKUULAMINE

Keskkonnaamet saatis XX.XX.XXXX kirjaga nr XX Sooniste turbatootmisala kaevandamisloa muutmise ja pikendamise taotluse ning selle kohta tehtava otsuse ja tehtava KMH eelhinnangu eelnõud Saue Vallavalitsusele arvamuse avaldamiseks.

Lähtuvalt maapõuseaduse § 49 lõikest 6 on kohalikul omavalitsusel arvamuse andmiseks aega kaks kuud. Kui arvamust ei ole määratud tähtajaks antud ega tähtaega pikendatud, lahendatakse taotlus arvamusega.

Saue Vallavolikogu XXXX

III. OTSUSTUS

Lähtudes eelhinnangust, Osühing KEKKILÄ EESTI poolt esitatud maavara kaevandamisloa muutmise ja pikendamise taotlusmaterjalidest, keskkonnamõju hindamise ja

keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 3 lõike 1 punktist 1, § 6 lõike 1 punktist 28, lõike 2 punktist 2, § 6¹ lõigetest 1, 3 ja 5, § 9, § 11 lõigetest 2, 2² ja 6, keskkonnaministri 16.08.2017 määrusele nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“ ning tuginedes Keskkonnaameti peadirektori 15.08.2016 käskkirja nr 1-1/16/306 „Osakondade põhimääruse kinnitamine“ lisa 1 „Keskkonnaosakonna põhimääruse kinnitamine“ 2.5.1, 2.5.2 ja 3.5.8 otsustan:

3.1. Kavandatava tegevusega ei kaasne olulist keskkonnamõju, mistõttu Keskkonnaamet ei algata Sooniste turbatootmisala mäeeraldise maavara kaevandamise loa muutmise ja pikendamise taotlusele keskkonnamõju hindamist.

3.2. Kavandatava tegevuse erisused või keskkonnameetmed muidu ilmnedes võivad olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või leevendamiseks:

3.3 Täiendavad keskkonnauuringud ei ole vajalikud.

Keskkonnaamet teavitab KeHJS § 12 lg 1¹ p 2 kohaselt käesolevast KMH algatamata jätmisest 14 päeva jooksul ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ning puudutatud isikuid ja teisi menetlusosalisi eraldi kirjaga.

Lugupidamisega

Martin Nurme
juhataja
maapõuebüroo
keskkonnaosakond

Teadmiseks: Saue Vallavalitsus

Harry Kuivkaev 674 4804
harry.kuivkaev@keskkonnaamet.ee